

EPISES

¹ Ngau Pol ka ugere. Nanaranga rerenganao ka Kristus Iesus ‘apostel’ ne upura.

Be nge kam Nanaranga tamoata be aine ne Epises anua-lo kasoaki ka ugere-kaming. Kam Kristus Iesus ilo-ming eremoarungadi ane be katagatagai.

² Tamada Nanaranga be Tanepoa Iesus Kristus iboadu marou ne tadokidoki-ba be ilo-uia ne ngang-kaming.

Marou Kristus Ara-nao Be Dokiadi Dipurapura

³ Nanaranga, Tanepoa neda Iesus Kristus Tama tarakeaki! Ngai ka Kristus-lo be marou moarunga Oli Spirit inegenege ane be marou moarunga lang anua-lo dieno ane be imarou-kita.

⁴ Maka ma kateka isi tago iemaki be Kristus ara-nao be inanga-kita kita ngai tamoata be aine ne, be kusida ratadi, be adoadoa-da be girikida tagotago. Nanaranga ireretaki-kita bokana

⁵ toira be Iesus Kristus ara-nao be inanga-kita kita masa ngakoroti-kita be natu tapura. Kana ngaedi nge rerengana-tina be suri-uia nena-lo be iemaki.

⁶ Marou ne tadokidoki-ba kaiboang be mala-makadi otioti iang-kita bokana, ara tarakeaki! Marou bokainaina nge Natu irereretakia-tina ara-nao be bang moamoamoamo bokana iang-kita. Tago tazazadi.

⁷ Kristus imate be daraka ane be izaza-kita be imuleki-kita, be ono muzigoala neda irokakile-kita. Nanaranga marou ne tadokidoki-ba moimoi be dilaba-tina

⁸ be kana-labibia be iang-kita. Marou ne ngaedi nge tago ianang-kita-ba! Kauga ne malaidi be kauga ono zamanga ne zaiza be iang-kita.

⁹ Be suri-ua ne uarikadi itagadi be labu ne sikita zumzumkaki nge mangata itiking-kita. Kana ngae nge Kristus ara-nao be toira-tina be ilo itekenanai be labu ne inangai.

¹⁰ Be bong-tina ne dapura masa labu ne ngae nge ngaemaki be ngakalingo. Nanaranga ilo itekenanai be bokai ngamuzi kana: Kana moarunga lang-lo be kateka-o dieno nge ngatekenanadi Kristus zaiza be ngaia-doi eruma daeno kana.

¹¹ Kana moarunga nge Nanaranga rerengana-lo ilo ilelolenaki be rakana ngaemaki kana nge ngaemaki. Ngai labu ne ieno ka bokai imuzimuzi. Tago ramoramo-ba ka iememaki. Bokai-be labu ne itagatagai be matamata be ilo itekenanai kita masa Kristus zaiza be tamoata be aine ne tapura.

¹² Bokai-be Nanaranga kaiboang ne malamakadi otioti nge tarakeaki! Maka ma kita ka matamatanatuka be iloda Kristus-o tanangalako be tarapurapu!

¹³ Be kam nge bokainatuka-la. Bong pile moimoibe kalingo kalongo nge Kristus lama kaunani. Pile moimoibe kalingo ngae nge Pile Uia, be Pile Uia ngae ka iduma-kaming be ono Nanaranga iuketi-kaming. Be bong Kristus lama kaunani nge Nanaranga itaguraki be kilala

omingo inangai be inem-kaming. Kilala ngae nge Oli Spirit. Oli Spirit ka matamata be Nanaranga moimoi be irangaki ngang-kita kana.

¹⁴ Oli Spirit iang-kita be ono bokainatuka takaua-uia: kana maka tamoata be aine ne moimoibe irangakidi nge tadoki-la be kana. Be tamoata be aine ne inemdi nge ngazazadi be ngarubetakidi be tago iboadu kana teke uaura nena-lo dasukoaki. Nge bokai ka Nanaranga kaiboang ne malamakadi otioti nge tarakeaki!

Pol Rabo Ne

¹⁵ Labu ngaenao ka bong matamata be bokai ulongo kam Tanepoa Iesus lama kaunani be Nanaranga tamoata be aine ne karereretakidi nge

¹⁶ kam kanabe izamaizama Nanaranga uperuperui. Tago sesu kam kanabe Nanaranga raboia udokitotoki. Rabo negu moarunga-lo nge ilogu ianangkaming-la.

¹⁷ Izamaizama nge Tanepoa neda Iesus Kristus Nanaranga ne be Tama kaiboang ne malamaka otioti nge usunaunau be Oli Spirit ne ngang-kaming kana. Oli Spirit ka ngataguraki be Nanaranga mangata ngananga-kaming be kua malaidi kamadoki be ono Nanaranga kamakauatakia-uia.

¹⁸ Be sinau negu takadi Nanaranga-lo nge bokai: Ilo-ming dazama be malama ne kamaita. Bokai masa kana maka irangaki be ono ikila-kaming be kararapung nge kamakauataki. Moimoina-tina marou ne malamakadi otioti tamoata be aine ne moimoi be irangakidi nge dilaba-tina be kolokolo ilodia-lo dieno.

¹⁹ Be kaiboang ne bibia kita maka lama taunani iloda-lo dimalipilipi nge moimoi be dilaba-tina. Kaiboang ngaedi kita-lo dieno nge kaiboang ne kanabibia

²⁰ ono Kristus mate-lo be imarangaki be idoki be lang anua-lo ege oana-nao * inangai.

²¹ Be Kristus makara isoaki be tamoata bibia lang anua-lo, kaiboang moarunga, tamoata kaiboang nedi otioti be tanepoa moarunga nge itanepoadi. Kaiboang moarunga ono ara dokinga kateka kaituka ieno ngaena-lo be kateka alalauri-lo nge ngai atabaladi isoaki.

²² Nanaranga ka kana moarunga idoki be Kristus ae babadia-lo inangaria. Be itaguraki be Kristus idoki be 'sios' iani, be kana moarunga 'sios'-lo nge Kristus pangana kandi.

²³ Be 'sios' nge Kristus kania moarunga bokana. Be Kristus nge kana moarunga-lo isoaki-doi. Bokai be Kristus nge 'sios' ne eremoarunga-nalo isoaki-doi.

2

Kristus-lo Ka Moauriuri Soaki Ipurapura

¹ Toira nge Nanaranga pilenga tago katagatagadi be muzigoala neming-lo kasukoaki be nge ka-mate bokana.

² Bong ngaradia-lo nge kateka ngae mata ne goalakadi katagatagadi. Be mariaba makatabala lang-lo disukoaki nge biabiadi nedi muzinga katagatagadi. Tamoata be aine maka Nanaranga pilenga tago dilongolongo nge mariaba ngae eruma disoaki be ibagabagadi.

* **1:20:** Kaba aradi bibiatuka.

³ Moimoi rama teke nge kita moarunga nge mariaba ngae eruma tasoaki be kusida rerengadi tatagatagadi. Be rakana tamoatada direretaki ki iloda diani nge taemakia-ba. Tago iloda tale-lenaki noko! Bokai tamuzimuzi be tamoatala takadi bokana, Nanaranga nama ratinga ka eruma tasoaki.

⁴ Ata Nanaranga ilo-taga ne kababe ilaba-tina, be reretaka ne kita-lo nge ilako-la be ieno.

⁵ Moimoi kita pilenga tago tatagatagadi be matanao nge ambe tamate bokana, ata ambe Kristus zaiza be idokiteteki-kita be moauriuri tasoaki. Bokai nge Nanaranga marou ne tadokidoki-ba ane ka kam iuketi-kaming be imuleaki-kaming.

⁶ Muzigoala neda-lo be tamate ka Nanaranga itaguraki be Kristus Iesus zaiza be imarangaki-kita be lang anua-lo isoakingaki-kita.

⁷ Bokai imuzi be ono itiking-kita marou ne tadokidoki-ba nge dilaba be dilaba-tina, be moimoi be irereretaki-kita. Nge Kristus Iesus malipinga-nao ka muzi iauia ngae iemaka-kita. Be alauri masa bokaina-la ngamuzimuzi.

⁸ Maka ma nge Nanaranga marou ne tadokidoki-ba ane ka lama kauni be iuketi-kaming. Tago malipi teke kaemaki. Tagotina. Nge Nanaranga lumaluma ne kata ka iang-kaming-ba.

⁹ Nge tago malipinga-ming ulikadi kaa! Bokai nge tago teke iboadu ono ngaduasare be nena-la ngaraketukai.

¹⁰ Maka ma kita nge Nanaranga ka iemaki-kita. Kristus Iesus aranao ka iemaki-kita be malipi uia

ka taememaki kana. Be malipi uia ngaedi nge Nanaranga matamata be imoataungaki-kita be dieno ka taememaki kana.

Kita Tekeda

¹¹ Ilo-ming kauakaua. Toira nge kam Ungguma Takadi kaoa, be ungguma Iuda nge “kusiming tago korotototo” kana dirarangaki-kaming. Be nedia-la nge “kusidi korotototo” kana dirarangakidi. (Kilala ngae nge kateka-tamoata kana kusidio diememaki kata.)

¹² Bokai-be ilo-ming kauakaua, bong ngaradia-lo nge lauaba-tinao ka kasoaki. Tago sesu-tina Kristus kasaringai. Kam nge akerenga-mingtina. Kam tago Nanaranga tamoata be aine ne, nena-la be inangadi be disoaki aradi Israel bokana. Tago-tina. Taua maka Nanaranga tamoata be aine ne zaiza iemakadi ilona-lo nge kam ara-ming tago dieno. Taua ngae labu nge pile moimoi be Nanaranga iemakio ka dieno. Be labu neming ono kateka ngaenao kamasoaki be kamarapurapu kana nge tago-tina. Bokai-be Nanaranga nge tagona-tina sake-mingo isoaki.

¹³ Ata kaituka-tina Kristus Iesus ara-nao nge bokainatuka kasoaki: Kam toira kasauba kasoaki nge Kristus daraka ane be izaza-kaming be ambe kasaringamai.

¹⁴ Maka ma Kristus ka nena-la be anua-ua idoka-kita. Anua-ua ngae bokainatuka idoka-kita: Iuda be kita Ungguma Takadi itekenana-kita be tekeda tapura. Be ne tamoata ane be boauboau bibia marada dieno be disereki-kita nge igamang. Boauboau bibia ngaedi ka diememaki-kita be neda-la taeduardua.

¹⁵ Ne tamoata ane be Iuda Mata nedi bibia igamang be dileua. Iuda Mata nedi bibia ngaedi nge ere-sikitadi be biatangadi be igamang be dileua-doi. Bokai imuzi be ono ne ara-nao be tamoata rua idoki-diaru be tamoata teke oauoau ipuraki.

¹⁶ Be kita ungguma rua nge ambe tamoatada teke. Kristus ka kai kapalapala uauau ne ane be Nanaranga-lo itekenana-kita. Kai kapalapalao imate be ono ungguma ruoti ngae-diaru nge edua nediaru iumatedi.

¹⁷ Kristus ipura be Pile Uia ne mangata irangaki be ono kam Ungguma Takadi lauaba-nao kasoaki be kam ungguma Iuda Nanaranga saringa kasoaki nge anua-uia idoka-kaming.

¹⁸ Maka ma Kristus-lo ka kita moarunga Ungguma Takadi be ungguma Iuda nge taboadu Oli Spirit tekana-la kaiboang nena-lo be Tama mata-nao talako.

¹⁹ Bokaibe kam Ungguma Takadi nge ambe tago akerenga-ming ki muguma takadi kaa. Tagotina. Kam ambe Nanaranga tamoata be aine ne zaiza be ungguma teke-ming, be Nanaranga dara ne bokana kasoaki.

²⁰ Kam nge pera Nanaranga ikeli bokana. Pera ngae ariri ne nge 'apostel' be 'propet' ka ditano. Be ariri-moane maka pera idokimatei nge Kristus Iesus.

²¹ Ngai ka pera ngae kania moarunga idokimatedi be dirake nibe Tanepoa pera ne rata ipura.

²² Be Kristus-lo ka tamoata be aine takadi zaiza be pera teke bokana kelia-ming dipura, be Nanaranga nge Oli Spirit ne oti be iloming-lo

isukoaki.

3

Pol Ungguma Takadi Imalipidi

¹ Labu ngaenao ka ngau Pol, kam Ungguma Takadi lili-mingo be Kristus ara-nao be uaura-lo usoaki.

² Moimoi kam ambe bokai kalongo Nanaranga marou ne tadokidoki-ba oti be kam kanabe Nanaranga malipi ngaedi iana.

³ Nanaranga ka kana ngaemaki kana nge labudi sikitadi zumzumkaki mangata inanga be ngau itikina. (Kana ngaedi nge muku ambe ugere-kaming.

⁴ Be kana ugere ngaedi kaleze masa Kristus labu sikita zumzumkaki ngau ukauataki bokana nge kam kamakauataki.)

⁵ Toira nge Kristus labu sikita tago tamoata rangakadiadi ipura. Ata kaituka bong ngaedia-lo nge Nanaranga itaguraki be Oli Spirit ne ane be Kristus labu sikita zumzumkaki ngae nge 'apostel' ne ratadi be 'propet' ne ratadi aoa-dialo be mangata irangakadi.

⁶ Kristus labu sikita ne nge bokai: Pile Uia ane be Ungguma Takadi iboadu ungguma Iuda zaiza be Nanaranga kana ne moarunga natu bokana be danem-diabudu. Bokai be ungguma ruoti ngaedi nge tamoata-doi teke. Be kana moarunga Nanaranga moimoi be tamoata be aine ne irangakidi masa Kristus Iesus ara-nao be danem-diabudu.

⁷ Nanaranga ka nena-la be inangaia be pile uia ne mangata mrangarangaki kana. Marou ne

tadokidoki-ba ane be lumaluma ne iana be ono kaiboang udoki be malipilipi kana upura. Be nge kaiboang ne ka dimalipilipi be ngau ono malipi ne ngaedi uememaki.

⁸ Ngau moimoi Nanaranga tamoata be aine ne maradi nge alalauri-tina. Ata Nanaranga itaguraki be malipi ne bibia ngaedi iana: Pile Uia ne Ungguma Takadi miandi kana. Pile Uia ngae nge Kristus kana ne uia zazadi atabalabala-tina be tago iboadu uareadi dapura ka rangakadi.

⁹ Kana takaia Pile Uia ngae irangaki be memaki kana nge bokai: Nanaranga labu ne sikita tago kauakauataki baituka ngaemaki be ngakalingo kana nge mangata mnangai be tamoata be aine moarunga date. Nanaranga ka kana moarunga iemaki. Bokai be labu ne sikita ngae nge toira be imai tago sesu mangata inangai.

¹⁰ Ata kaituka ambe 'sios' ne ane be kauanga malaidi be ilo lelenaka ne mangata inanga. Bokai masa 'enzel' kaiboangdi be kaiboang bibia lang anua-lo dieno nge Nanaranga ilo baituka inanganangai nge dakauataki.

¹¹ Nanaranga tago ramoramo-ba ka bokai imuzi. Labu ne nem-kueno ieneno nge itagai ka bokai imuzi. Labu ne nem-kueno ieneno ngae nge Tanepoa neda Iesus Kristus-lo ka iemaki be ikalingo.

¹² Bokai be Kristus ara-nao tasoaki bokana be lama taunani bokana kita taboadu takai be ramoramo Nanaranga mata-nao talako.

¹³ Nge bokai ka ngau bokai uakoro-kaming: Ngau uaura-lo usoaki ngena moaki sakuli neming dibala. Moaki-tina. Nge ono kam duma

kamadoki kana ka uaura-lo usoaki.

Pol Epises Kanabe Irabo

¹⁴ Nge labu ngaenao ka kam kanabe Tamada aro tukuguo urokazokuria be uperuperui.

¹⁵ Ngai ka tamoata be aine moarunga lang anua-lo be kateka-o tamadi, be ngaia-lo ka aradi didoki.

¹⁶ Be Nanaranga bokainatuka usinaui: Kana ne uarikadi zazadi atabalabala-tina malamakadi otioti ilodia-lo nge Oli Spirit ara-nao be kaiboang kamadoki be ilo-ming sikitadi dakaiboang uia.

¹⁷ Be lama unianga-ming kaiboang nedia-lo be Kristus ngataguraki be iloming-lo anua ngadoki. Rabo negu takaia nge bokai: Reretaka mata-o kamaduasare be labu-ming be ziri-ming kamananga.

¹⁸ Bokai masa Nanaranga tamoata be aine ne zaiza be kaiboang kamadoki be Kristus reretaka mata ne palanga, salagatika, rakenga be taonga kamakauataki.

¹⁹ Be reretaka mata maka kaua moarunga iuasadi nge kamakauataki. Bokai masa kana moarunga Nanaranga-lo dikauri be dieno nge kam-lo eremoarungadi be iloming-lo dakauri.

²⁰ Bokai be rakeaka bibia tani! Ngai kana moarunga bibia-la be ianang-kita. Kita tago taboadu tauare ki tago taboadu iloda dakauataki. Dilaba-tina ma! Be kana ngaedi nge tago ramoramo-ba ka iang-kita. Kaiboang ne ilo-dalo dimalipilipi itagatagadi be ianang-kita.

²¹ Bokai be bong moarunga-lo nge izamaizama 'sios'-lo be Kristus Iesus ara-nao be Nanaranga rakeaka bibia-tina ania ngapurapura! Rakeaka

zugu moarunga-lo ania ngapurapura be nem-
kueno ngaeneno! Moimoi.

4

Kita Tekeda Kristus-lo

¹ Ngau Pol, Tanepoa malipi ne uememaki ka uaura-lo usoaki. Bokai ka ngau bokainatuka uakoro-kaming: Nanaranga ikila-kaming bokana kilau ne ngae nge ulika kamapuraki be rerengana-lo kamasukoaki. Be kilau ne ngae nge Nanaranga-lo soakinga-ming zaiza iriringadi tekedi.

² Bokainatuka kamasukoaki: neming-la kamababalaki-kaming, tamoata takadi malielie-ba kamababasakidi, be moaki oaikiki-la be nama-ming diraratakidi. Reretaka mata-lo be kamaedudumai.

³ Kamapipi be teke-ming bokana kamasukoaki, Oli Spirit-la inanga-kaming bokana. Be ilo-uia ne ane be teke-ming bokana kamauaukapotaki-kaming.

⁴ Kita nge tamoata teke be Oli Spirit nge tekena-la, be kana-la tekena-lo ka kilaming-lako dipura be ilo-ming ono kanangalako be kamarapurapu.

⁵ Tanepoa nge tekena-la, lama unianga-da nge tekena-la, Kristus-lo rukuiada-lako ipura nge tekena-la

⁶ be Nanaranga nge tekena-la. Be ngaia-la ka tamoata moarunga Tamadi. Be ngai ka moarunga atabaladi isoaki, be ngai ka moarunga ilodia-lo imalipilipi, be ngai ka moarunga ilodia-lo isoaki.

⁷ Kita teke-teke nge Nanaranga marou ne tadokidoki-ba tadoki. Ata tago ramoramo-ba ka

tadoki. Tago. Kristus-la lumaluma ne iang-kita itagadi be marou ngaedi nge iang-kita.

⁸ Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana,

“Bong iuasa be etetebalatuka ikautakilako nge tamoata kokoko-tina iuauridi be ibagadi. Be makara be itaguraki be lumaluma ne tamoata iandi.” (Sam 68:18)

⁹ Bokai nge pile “etetebalatuka ikautakilako” nge labudi bakara? Labudi nge bokai: Matamata itaoio. Elaua-tina-ruma kateka ilona-lo ilako.

¹⁰ Nge tamoata maka itaoio nge ngaialamanama ka ikautaki. Be kautakinga ngaedi nge tago lukangadiabanao dimanubu. Tago. Ikautaki nibe lang iusai be ilako-tina, be kana moarunga makatabala lang-lo dieno nge ngai ilodia-lo isoaki-doi, be ilodia-lo ikauri.

¹¹ Be nge ngai ka “lumaluma ne tamoata iandi.” Alu ‘apostel’ bokana inangadi, aludi ‘propet’ bokana inangadi, aludi Pile Uia mangata darangarangaki kana, aludi ‘sios’-lo damuamua kana, be aludi ‘tisa’ bokana dasoaki.

¹² Bokai imuzi be ono Nanaranga tamoata ne moarunga imoataungakidi be Kristus malipi ne daememaki kana. Malipi ngaedi nge Kristus ‘sios’ ne dakeli be ngalaba.

¹³ Be malipi ngaedi masa dalako nibe kita moarunga nge lama taunia-uia be tekeda-tina tapura. Be masa Nanaranga Natu takauataki be tamalai-uia. Bokai masa tado-matei be muzingada moarunga-lo nge Kristus zaiza surida tekedi.

¹⁴ Bokai tamuzi masa kita tago natu-muku bokana tasoaki. Natu-muku bokana tasoaki masa

tamoata bolingadi ratadi boli mata goalakadi ane be dabobolesi-kita. Be kita masa suri nugunugu darorokaki-kita bokana ki oasa dabagabaga-kita bokana be tatagatagadi.

¹⁵ Kita tago iboadu bokai tamuzimuzi. Tago. Kita nge bokai ka tamuzimuzi kana: Reretaka mata-lo be pile moimoi be kalingodi nge tararangaki. Bokai masa kana moarunga taememaki nge Kristus ara-nao be taememaki be dalaba-tina. Kristus ka pangana neda.

¹⁶ Be Kristus eruma masa kania moarunga tamoata-nao nge masa nedia-la be daedokimatei. Be kania moarunga nge daebatai be tekenala bokana dakaiboang. Bokai be bong Kristus kania teke-teke ngaedi malipi nedi aniadi dipura daememaki masa Kristus tamoata nge ngalaba be ngalako-la. Labanga ngaedi nge reretaka mata-o be ngalaba be ngalako-la kana.

Soaki Oauoau Kristus-lo

¹⁷ Tanepoa ara-nao be bokai mpile kana be ukai-tina be bokai ura-kaming: Moaki tamoata Nanaranga pilenga tago ditagatagadi disukoaki bokana kasukoaki. Maka ma tamoata Nanaranga pilenga tago ditagatagadi nge kana kalingodi tagotago ilodi dianiandi.

¹⁸ Be ilodi moarunga nge dioabubu-tina, be ilodi tagona-tina muku dizama. Bokai be tago iboadu Nanaranga soaki nena-lo dalako, maka ma nedia-la panganadi ipatungaki be ilodi nge diakakaidi be tago iboadu Nanaranga pilenga ilodia-lo dananga!

19 Maia muzi ambe dirokaki-tina be maia dibebe. Be mata goalakadi moarunga nge ambe dikanabadi. Ilo dia-lo nge mata goalakadiala dae-memaki kana direrere.

20 Ata kam tago bokainatuka be Kristus kakau-ataki! Tago.

21 Kam moimoi be kalongoraki. Be pile moimoi be kalingo Iesus-lonalona tagadi dipura be sule-kaming ipura.

22 Bokainatuka sule-kaming ipura: Muzingaming toirairadi katagatagadi ka bokai raia-ming ipura, "Tamoata-ming toirairadi kamarokaki." Tamoata-ming toirairadi ngaedi nge muzi goalakadi ono rerenga-ming kamamambuaki ka diara-leualeuadi.

23 Be ilo-ming be ilo-lelenaki neming nge ere-moarungadi be databuli be oauoau dapura.

24 Tamoata-ming oauoau nge kolosi bokana omingo kamananga. Tamoata-ming oauoau ngaedi nge teadi Nanaranga-la bokana ka emakadi dipura. Be tamoata-ming ngaedi ka masa nedia-la be mangata dananga-kaming kam moimoi be Nanaranga mata-nao adoado kasukoaki, be kam nge kusiming ratadi.

25 Boli mata kamarokaki-tina. Kam moarunga nge tarito-kaming pile kalingodia-la ane be kamararadi. Bakara, kita nge Kristus-doi tamoata be aine ne.

26 Nama-ming dira nge nama-ming ratingadi ngaedi moaki kalikitaki be muzigoala-lo dilakuaki-kaming. Nama-ming ratingadi oaikiki-la be kamarokaki. Moaki oabube dieno nibe ilako rairai.

²⁷ Satang moakina-tina kalikitaki be isaringa-kaming.

²⁸ Kaiko tamoata naita anakola-nao kusukoaki nge anako gorokaki, be gomalipi. Kana iauia ono tamoata dumanga teke goemaki be ono tamoata kana nedi tagotago godumadi.

²⁹ Bong kapilepile nge moaki pile ono tamoata takadi goalangakadi kararangaki. Pile ono dumanga-la ka kamararangaki. Pile ono dumanga masa tamoata takadi dadumadi be dakaiboang be dalako-la be ngaeno, be rakana direretaki nge daemaki. Bokai masa tamoata naita ilongoriko nge pile ono dumanga bokainaina dadumaia-tina.

³⁰ Nanaranga Oli Spirit ne nge moaki kaemaki be ilo inodo. Maka ma Oli Spirit ka kilala omingo inanga kam Nanaranga tamoata be aine ne. Be bong Nanaranga ngazaza-kaming be ngarubetaki-kaming kananao masa Oli Spirit kilala ne ngaengaduma-kaming.

³¹ Bokaibe tamoata takadi ilodi aka-sururuiadi mata, nama-ra be ilo-ra mata, eung-ramo be tamoata takadi aradi goalangakadi mata nge kamarokaki-tina. Be tamoata takadi segeakadi mata moarunga nge kamasegeaki-tina.

³² Mata uia ngaedi kamatagatagadi: Tamoata takadi ilodi kamauari-uaridi be ilo-ming dauiauiatakidi. Be giriki kaoa diemaki nge giriki nedi kamarokakiledi, Nanaranga-la Kristus ara-nao be giriki neming irorokakile-kaming bokana.

5

Malama-lo Soaki

¹ Kam moimoibe Nanaranga natu irereretaki-kamingtina. Bokaiibe kamapipi be Nanaranga-la bokana kamasukoaki.

² Be soaki neming moarunga-lo nge reretaka mata ngaeneno, Kristus-la irereretaki-kita be kita kanabe imate bokana. Matenga ngaedi nge tabataba boaudi momona be tabataba maka Nanaranga irereretaki bokana.

³ Kam nge Nanaranga tamoata be aine ne kusing ratadi. Bokaiibe pogiza-ramo mata, mata giriki odio dieno be kana kokoko nemadi mata nge moakina-tina muku teke mara-ming ieno.

⁴ Pile goalakadi ono pogiza-ramo moaki kapilepile, pile goalakadi ono maianga, be pile kalingodi tagotago nge moakina-tina kapilepile. Pile goalakadi bokainaina nge moakina-tina teke mara-ming ieno. Nanaranga-la ka kamaperuperui.

⁵ Maka ma pile ngaedi nge moimoi be kalingodi: Tamoata naita pogiza-ramo mata iememaki, maia muzi iememaki, be kana kokoko nemadi irerere nge tagona-tina iboadu anua ono Kristus be Nanaranga datanepoa kanana-lo kana teke ngadoki be nganemi. (Kana kokoko rereretakadi nge moarupu rakekadi mata kata.)

⁶ Pile kalingodi tagotago ane be tamoata teke ngabolesi-kaming takana! Kana-tina ngaedia-lo ka tamoata maka pile tago dilongolongo nge Nanaranga nama ratinga odio ibalabala.

⁷ Bokaiibe tamoata bokainaina nge moakina-tina kasaringadi.

⁸ Maka ma kam neming-la nge toira oabubulo ka kasukoaki, ata kaituka ambe Tanepoa ung-

guma ne kapura, be ambe malama-lo kasoaki. Bokaibe tamoata malama-lo disukoaki bokana kamasukoaki.

⁹ Maka ma malama-lo kasukoaki masa mata bokainaina daeno-kaming: muzi uia, muzi adoadodi be muzi kalingodi otioti.

¹⁰ Kamapipi be muzi maka Tanepoa di-ilo-uiauiiai nge kamaememaki.

¹¹ Muzi goalakadi kalingodi tagotago maka oabubu mata nena-lo emakadi dipurapura nge kamasegeaki-tina. Ata kamapipi be mata goalakadi bokainaina nge malama-lo kamalakulakuaki.

¹² Kana maka komanga-lo be emakadi dipurapura nge mrangaki kana. Ata rangakadia-ma umaia-tina!

¹³ Ata kana moarunga malama-lo lakuakadi dipurapura nge labudi zumzumkaki nge mangata-tina teadi dipurapura.

¹⁴ Maka ma kana teke mangata-lo tea ipura masa ngatabuli be malama ngapura. Nge bokai ka pile teke di bokai dieno, “Kaiko enoenom, gomarang-rake. Mate-lo be gomarang. Be Kristus omo ngapitikaoa.”

¹⁵ Bokaibe soakinga-ming moarunga nge kamaitaita-tina uia. Moaki tamoata ngaongaodi bokana kasukoaki. Tamoata kauakaua bokana kamasukoaki.

¹⁶ Kaituka bong ngaedi nge goalakadia-tina. Bokaibe rakana iauia teke ipura-kaming nge kamaemakia-soasoa. Moaki kateatea-ba be ilako.

¹⁷ Moaki tamoata ngaongaodi bokana kasukoaki. Kamapipi be Tanepoa rerenga kamakauataki.

18 Moaki dang kakai kasingsing be kaboang-boang. Dang kakai kasingsing masa neming-la kamagamang-kaming. Kamapipi be Oli Spirit iloming-lo ngakauri.

19 Be taritoka-ming kamararadi be moasi ono Nanaranga rakeaka ipurapura, moasi ono rabonga be moasi ratadi Oli Spirit itiking-kaming nge kamamoasimoasi. Ilooming-lo be rakeaka muzi ane be Tanepoa kamamoasimoasini.

20 Bong moarunga-lo nge kana moarunga kadokidoki kana be Tanepoa neda Iesus Kristus ara-nao be Tama Nanaranga kamaperuperui.

Rotiroti Mangmang Nedi

21 Kam Kristus kamatakutakuri bokana neming-la tamoata be aine takadi erumadi kamanangananga-kaming.

22 Kam aine rotiroti, roaming erumadi kamasukoaki, Tanepoa-la ermuma kasukoaki bokana.

23 Maka ma moane ka aine pangana kana, Kristus-la 'sios' pangana kana bokana. 'Sios' nge Kristus kania moarunga, be nge Kristus ka 'sios' Uketiketi ne.

24 Bokai be aine rotiroti nge eremoarunga be roa moaneka eruma ngasukoaki, 'sios'-la eremoarunga be Kristus eruma isukoaki bokana.

25 Moane rotiroti nge bokainatuka kamamuzimu: Roa-ming kamareretakidi, Kristus-la 'sios' ne irereretaki, be 'sios' ne kanabe nena-la imate bokana.

26 Kristus bokai imuzi be ono 'sios' ne idoki be Nanaranga itabangakani. Tago ramoramo-ba be Nanaranga itabangakani. Tago. Ne pile ne ane be dang oti iaka-goazai be Nanaranga itabangakani.

²⁷ Bokai masa ‘sios’ kulanglang, ilo goaza-moke be adoadona-ba giriki tagotago be ngadoki be nena-la ngani. ‘Sios’ bokainaina nge Nanaranga-la kusi rata bokana be giriki ne tagotago.

²⁸ Bokainatuka-la, kam moane rotiroti nge roaming kamareretakidi neming-la kareretakikaming bokana. Tamoata naita roa ireretaki nge nena-la ka ireretaki.

²⁹ Bokai kamakaua: Tamoata tago teke nena-la ibibiraki. Tago-tina. Izamaizama nge nena-la iakolakolangi be iadoadoraki, Kristus-la ‘sios’ ne ibasabasaki bokana.

³⁰ Maka ma kita nge Kristus tamoata.

³¹ Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana, “Labu ngaenao ka moane tama be tina ngaperekidi be roa diaru teke dapuraru. Diarua-ra rua, ata ambe teke.”

³² Nge moimoi pile tekedi labudi zuzumkaki nge makare pile ngaedia-lo dieno, ata ngau Kristus be ‘sios’ ka urarangaki-diaru.

³³ Be pile ngaedi nge kam omingo dilako be. Moane moarunga nge roadi dareretakidi, nedia-la direretakidi bokana. Be aine moarunga nge roadi damuamuakidi.

6

Kipi Be Kamoang Be Natu

¹ Kam natu, malipi ne-ming nge Tanepoa aranao be tama-ming be tina-ming pilengadi kamalongolongo. Maka ma nge muzi iauia ka kaememaki.

² Nanaranga ‘Buku’ nena-lo pile bokai dieno, “Tama-ming be tina-ming kamamuamuakidi.”

Nanaranga mata ne moarunga-lo nge mata-la nge ka matamatanatuka rangaka ipura masa alauri kalingo otioti. Be ono kawa uia ngapura kana nge mata nge bokainatuka bataia ipura,

³ “Bokai masa kana moarunga kaememaki nge dauiaua-kaming, be masa uanana sasalaga-tina kateka ngaena kamasoaki.”

⁴ Be kam kamoang be kipi nge natu-ming moaki sesu baituka-ba kabasakidi be namadi dira. Moaki-tina. Tanepoa mata nena-lo kamasingkengdi be kamasingarangadi.

Dududu Be Bibiadi Kandi

⁵ Kam dududu nge bibiadi neming kateka-onoaona taburi-ra be reresabu-lo be pilengadi kamalongolongo. Izamaizama nge muzi uia-la kamaememakidi, suri Kristus ka kamalipilipini bokana.

⁶ Moaki bong ditete-kaming-la ka muzi uia kaememaki be ono dapilepile kam malipilipi uia. Moaki-tina. Bong moarunga nge Kristus dududu kana bokana be ilo-ming eremoarungadia-lo be Nanaranga rerenga kamatagatagadi.

⁷ Sakuli-lo be malipi neming kamaememaki. Ilo-ming bokai kamanangananga, “Nge tago kateka tamoata ka kimalipilipini. Tago. Nge Tanepoa ka kimalipilipini.”

⁸ Bakara, kam kakaua-doi: Tanepoa masa ngataguraki be tamoata moarunga malipi uia nangatadi diemaki nge zazanga uia ngandi. Dududu kata ki tamoata rerengana-lo isukoaki kata nge masa zazanga nedi ngandia-doi kana.

⁹ Be kam dududu bibia kandi nge dududu neming nge muzi uia-lo kamababasakidi. Moaki

kakataburi-raradi. Ilo-ming kauakaua: dududu kana-ming zaiza Biabiadi kanaming-tina nge lang anua-lo isoaki. Be ngai mata ne nge bokai: tamoata moarunga nge suridi tekedi bokana ibabasakidi.

Nanaranga Kana Ono Eunga Ne

¹⁰ Pile negu ono mambuaki kana nge bokai: Tanepoa ono kamakaiboang be kaiboang ne kaiboangdi ane be neming-la kamakaingaki-kaming.

¹¹ Kana ne-ming ono eunga moarunga Nanaranga iang-kaming nge omingo kamananga. Bokai masa kamakai be Satang ngabolesi-kaming kana nge iboadu ngai zaiza kamaeriringaki.

¹² Maka ma nge tago kateka tamoata zaiza ka taeunung! Tago-tina. Nge mariaba goalakadi kaiboangdi lang-lo disukoaki zaiza ka taeunung. Kaiboang ma ngaedia-re: tamoata goalakadi dimuamua, tamoata goalakadi kaiboang nedi otioti be kaiboang goalakadi kaituka kateka oabubu-kania ngaenao dieno-re!

¹³ Bokaibe Nanaranga kana ono eunga ne kamadoki be omingo kamananga! Be alauri bong goalaka ipura masa kamaboadu erekei neming eung ieluaki nge kamatalari be kamaeung-budu. Be alauri eung-ra ngamanubu, ata kam masa kamakai be kamaduasare.

¹⁴ Bokaibe kamakatiuana be kaikai kamatui. Pile moimoibe kalingo kamadoki be angapi bokana soamingo kamauauri be ono kamaduasare be kamatui. Nanaranga mata-nao ado mata nge kamadoki be bara bokana barabara-mingo kamanangai.

¹⁵ Be kamakaluka uia be Pile Uia ono anua-uia dokinga nge ae-sukuma bokana kamanangai be ono kamaduasare.

¹⁶ Bong moarunga-lo nge lama uniangaming numbala neming bokana kamabazibazi. Bokai masa bong Satang io ne purupururuidi oti ipana-kaming masa numbala ngae ngaumoatedi.

¹⁷ Bong ono Nanaranga tamoata moarunga ngauketidi kana nge boai ono eunga bokana pangana-mingo kamanangai. Be Nanaranga pile ne nge asi ono eunga bokana kamadokidoki. Asi ono eunga ngae nge Oli Spirit ka iang-kaming.

¹⁸ Kana moarunga ngaedi nge rabo ane be Nanaranga duma ne kamakelikeliaki. Bong moarunga-lo nge Oli Spirit-lo be rabo be sinau moarunga oti be kamaraborabo. Kana ngaedi ilo-ming daniandi be mata-ming poapoara-la be moaki ilo-ming diaka. Be Nanaranga tamoata be aine ne kanabe izamaizama kamaraborabo.

¹⁹ Ngau kamaraborabo-na be. Bokai masa bong aoa-gu mkakati be mpile kana masa pile aniagu ngapura be mkaiboang be ramoramo Pile Uia labu zumzumkaki mnagupasiki.

²⁰ Maka ma ngau nge Pile Uia ngae aoa bokana, be ege-ege ara-nao be upilepile. Nge bokai ka lili-nao be uaura-lo usoaki. Bokai be kamaraborabo-na be mkaiboang be masa ramoramo mangata Pile Uia ngae mrangarangaki.

Suri-Uia Alalaurituka

²¹ Tikikus masa ngapura be rangakagu moarunga ngarangaki be kamalongo. Ngai taritokada iauia, be Tanepoa malipi nena-lo nge

ngai malipilipi iauia-tina. Bokai be ngapuraka-kaming masa soakingagu be rakana uememaki nge ngarangaki-kaming.

²² Nge bokai ka unepi be makara ngapura kana. Makara ngapura masa makare soakingama ngarangaki-kaming. Bokai masa ilo-ming ngakakaidi.

²³ Tama Nanaranga be Tanepoa Iesus Kristus iboadu ilo-ua ne be reretaka ne lama uninga zazaiza nge taritokada moarunga ngandi.

²⁴ Be tamoata moarunga maka reretaka mata tago manubunubu oti be Tanepoa neda Iesus Kristus direretaki nge Nanaranga iboadu marou ne tadokidoki-ba ngandi.

Testamen Oauoau
The New Testament in the Manam Language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Manam long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Manam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

3f31539d-0155-5160-a99e-2a9707974158